

Tablo 97: En Çok İthalat Yapılan On Ülke (2003 Yılı Değer Sıralamasına Göre)

(Milyon \$)

Ülkeler	2002		2003		Değişim (%)
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)	
Almanya	7.041,5	13,7	9.400,0	13,7	33,5
İtalya	4.097,0	7,9	5.446,0	7,9	32,9
Rusya	3.891,7	7,5	5.420,4	7,9	39,3
Fransa	3.052,7	5,9	4.158,0	6,0	36,2
İngiltere	2.438,3	4,7	3.471,4	5,1	42,4
ABD	3.099,1	6,0	3.420,4	5,0	10,4
İsviçre	2.142,7	4,2	2.957,5	4,3	38,0
Çin	1.368,3	2,7	2.596,1	3,8	89,7
İspanya	1.419,2	2,8	1.953,0	2,8	37,6
Japonya	1.465,5	2,8	1.913,5	2,8	30,6

Kaynak: DİE

2. Döviz Kurları

3 Ocak 2003 tarihinde açıklanan kur politikasında, dalgalı kur rejimine 2003 yılında da devam edileceği, kurların piyasa koşullarına göre oluşacağı açıklanmıştır. Merkez Bankası'nın, hiçbir şekilde kurların düzeyini ya da yönünü belirleme amaçlı döviz alım ya da satım işlemi yapmayacağı, daha önceden olduğu gibi sınırlı kalmak kaydıyla, kurlarda aşırı dalgalanma görüldüğünde alış ya da satış yönünde müdahalelerde bulunabileceği belirtilmiştir. Aynı zamanda güçlü ödemeler dengesi ve ters para ikamesi gelişmelerine bağlı olarak piyasada döviz arz fazlası oluşması halinde, dalgalı kur politikası ile çelişmeyecek, döviz kurunun uzun dönemli eğilimini ve doğal denge değerini bozmayacak şekilde döviz rezervlerini artırmaya yönelik olarak ihale yöntemiyle döviz alımları gerçekleştirebileceği bildirilmiştir.

2003 yılı içinde kur politikası ile ilgili olarak yapılan bütün uygulamalar bu çerçevede yürütülmüştür. Şubat 2001 krizi sonrası uygulanmaya başlanan dalgalı kur rejimi 2003 yılında da etkin bir şekilde sürdürülmüş, kurlar piyasa şartlarında oluşmuştur. Merkez Bankası aşırı dalgalanmalar dışında, kurların düzeyini ya da yönünü belirleme amaçlı döviz alım ya da satım işlemleri yapmamıştır.

Kurlarda görülen aşırı dalgalanma ya da aşırı dalgalanma yaratacak gelişmeler nedeniyle Mayıs-Ekim döneminde altı defa alım yönünde doğrudan müdahalede bulunmuş, piyasadan 4,2 milyar dolarlık döviz almıştır. Satım yönlü müdahalede ise bulunmamıştır.

Irak savaşı nedeniyle yılın ilk aylarında döviz kurlarında yükseliş eğilimi görülmüştür. Savaşın bitmesi ve uygulanan ekonomik programa güvenin artmasıyla döviz kurlarındaki değişimin yönü de değişmiştir. Türk Lirası mali araçlarının yüksek getiri avantajı nedeniyle döviz mevduatlarında çözülme, yoğun bir sistem dışı döviz ve efektif girişi yaşanmıştır. Döviz piyasalarında arz fazlalığı oluşmuştur. Bu arz fazlalığını karşılayacak yeterli talep olmaması nedeniyle Nisan ayı ortasından itibaren kurlarda düşüş trendi başlamış, Türk Lirası hızlı bir değer kazanma sürecine girmiştir.

Merkez Bankası döviz arz fazlasını, döviz rezervlerini güçlendirmek amacıyla ve dalgalı kur rejimi ile uyumlu olarak ihale yöntemiyle sterilize etmiştir. İhale yöntemi etkinleştirmek amacıyla, döviz arz fazlasındaki gelişmelere paralel olarak, piyasa katılımcıları ile de görüşerek ihale yönteminde ve ihale miktarlarında değişikliklere gitmiştir. 6 Mayıs 2003 tarihinde başlayıp, 23 Ekim 2003 tarihinde ara verdiği döviz alım ihaleleriyle 5,7 milyar dolar tutarında döviz piyasadan çekmiştir.

Böylece 2003 yılı içinde Merkez Bankası döviz alım ihalesi ve doğrudan döviz alımları yoluyla döviz piyasasından 9,9 milyar dolar çekmiştir.

2003 yılında yıllık ortalama değerlere göre nominal olarak ABD Doları % 0,5'lik düşüşle 1.496.088,8 TL'ye gerilerken, İngiliz Paundu % 7,8'lik artışla 2.442.267,7 TL'ye, Japon Yeni % 6,9'luk artışla 12.880 TL'ye, Euro % 18,3'lük artışla 1.687.520,4 TL'ye yükselmiştir (Tablo 98).

ABD Doları nominal olarak % 0,5, reel olarak % 20,8 değer kaybetmiştir. Euro nominal olarak % 18,3 değer kazanırken, reel olarak % 5,8 değer kaybetmiştir (Tablo 99).

3. Ödemeler Dengesi

2002 yılında 1.522 milyon dolar olan cari işlemler açığı, 2003 yılında 6.808 milyon dolara yükselmiştir. Cari işlemler açığındaki bu olumsuz gelişme, önemli kısmı net turizm gelirlerindeki artıştan kaynaklanan hizmet gelirlerine rağmen büyük ölçüde dış ticaret açığındaki yüksek artıştan kaynaklanmıştır. Artan yatırım giderleri de cari açığa artırıcı etki yapmıştır.